

РЕЦЕНЗИЯ

от **Велислав Заимов**

професор доктор по четене на партитури и композиция в катедра „Дирижиране и Композиция” към Теоретико-композиторски и диригентски факултет на Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров”,
за присъждане на научна и образователна степен „Доктор” на
Ангелина – Огняна Олегова Гочева
за дисертационния ѝ труд *”Концертът за кларинет през XX век в творчеството на К. Нилсен, А. Копланд, Ж. Франсе и Е. Денисов – музикално-изразни средства и интерпретационни подходи”*
по професионално направление 8.3 - музикално и танцово изкуство в
катедра „Музика“ към Факултет по изкуствата на
Югозападния университет „Неофит Рилски“ - Благоевград

Ангелина – Огняна Гочева е възпитаничка на Националното музикално училище „Любомир Пипков“ в София и на Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ с бакалавърска степен в специалност кларинет. Магистърска степен получава също от НМА „Проф. П. Владигеров“ и от „Кралската консерватория Антверпен“, Белгия.

Работила е като стажант – оркестрант в Софийската филхармония и като хоноруван преподавател по камерна музика в Националното музикално училище „Л. Пипков“ в София.

Ангелина Гочева е автор, организатор и участник в три проекта: „Нова възможност за артиста“, „Изток – запад“, „От края до началото на времето“, лауреат е на три международни конкурса, изнесла е осем солови рецитала като част от докторантурата си и е участвала като солист на няколко симфонични оркестъра.

От 2018 година е редовен докторант в Югозападния университет „Н. Рилски“ в Благоевград.

Дисертационният труд на Ангелина – Огняна Гочева *"Концертът за кларинет през XX век в творчеството на К. Нилсен, А. Копланд, Ж. Франсе и Е. Денисов – музикално-изразни средства и интерпретационни подходи"* е построен в три глави, предшествани от увод и последвани от заключение, списък с приносите на труда, списък с публикациите, свързани с труда и списък с ползвана литература от книжен и от електронен носител, включваща общо 85 заглавия: 1 на френски, 7 на български, 16 на руски и 61 на английски. Добавен е и списък, съдържащ 6 нотни издания и 3 звукозаписа. Като приложение са дадени биографични данни за четиримата разглеждани композитори с включен снимков материал.

В **Увода** авторката обяснява избора на докторантската тема. Тук са определени още обекта, целите, задачите и методите на изследването.

В **Първа глава** *"Концертът за кларинет през XX век"* е направен обстоен обзор на общите тенденции в жанра концерт за кларинет и оркестър от гледна точка на стилови особености, третиране на солирания инструмент и взаимодействието му с оркестъра, сходни черти и различия с концертите от предишните епохи. Изяснени са причините за избора именно концертите за кларинет и оркестър от Карл Нилсен, Арон Копланд, Жан Франсе и Едисон Денисов да бъдат обект на дисертационния труд.

Тези четири концерта, всеки един от тях със своите характеристики, според авторката, са своего рода събирателен образ на кларинетните концерти от двадесетия век и дават до голяма степен пълна картина на този жанр. И действително, те са като своеобразно резюме на жанра в тази епоха, а за да се достигне до този избор, се изисква подробно познаване на наличната литературата. В тази глава е даден опис на концертите за и с кларинет и оркестър от български композитори. Би следвало списъкът да бъде

допълнен с „Концерт за кларинет и камерен оркестър“ (1966 г.) от Любомир Пипков. Творбата е необичайна за времето си с начина на третиране на оркестъра (съставен само от ударни и струнни инструменти) и с взаимодействието му със соловата партия. Този концерт заема съществено място в нашата музика, тъй като е сред произведенията, прокарващи у нас нова линия в камерния симфонизъм, тръгваща от автори като Бела Барток – „Музика за струнни, удари и челеста“ (пианото, кой знае защо, не е упоменато в заглавието); Дмитрий Шостакович – „Симфония № 14 за сопран, бас, ударни и струнни“ и „Концерт за пиано и оркестър № 1“ (в състава на оркестъра влизат само струнни и тромпет); Артур Онегер – „Симфония № 2 за струнен оркестър с тромпет (ad libitum)“; Паул Хиндемит – „Концертна музика за струнни и медни“, както и многобройните му творби озаглавени „Камерна музика № ...“ Самият Л. Пипков започва и следва тази линия още с „Концерта си за духови, ударни и пиано“ (1929 г.), а по-късно и с Трета и Четвърта Симфония.

Особено ценни в тази глава са характеристиките на стиловете на четиримата разглеждани автори. Показани са отличителните им белези, от които изпъкват сравненията между тях. Изводите са изложени убедително с много подробности, позовани на различни източници.

Втора глава „Анализ на разглежданите концерти“ може да се определи като своеобразен напречен и надлъжен разрез на четирите концерта; изключително подробен и разглеждащ произведенията от всички възможни гледни точки – както всяко от тях само за себе си, така и всяко в сравнение с останалите. Много ценни са съставените таблици с отделни показатели, защото ясно и същевременно синтезирано онагледяват творбите:

- брой на частите и връзките между тях – затворени части и части следващи с *attacca* една след друга
- място на каденците в цялата форма; за каденците е приложена

отделна таблица, указваща мястото им при протичане на формата

- третиране на оркестъра: сам по себе си като състав, като съществена част в архитектуриката, както и във взаимодействието му със солиращия инструмент
- - характерни особености на оркестровото писмо, което неминуемо е свързано с определяне на стила на творбата, а оттам - и с използваните композиционни похвати.
- - особености на мелодичната линия в партията на солиращия инструмент с проследяване на посоката на движение и промените в посоката: с постепенно възходящо и низходящо движение, със скокове и в съчетаване на постепенното движение със скокове. Тук също е дадена сравнителна диаграма на развитието на мелодичните линии. Отчетени са и местата в соловите партии, чиито изпълнения изискват виртуозно владение на инструмента и следва да им се отдели специално внимание
- - дадена е сравнителна характеристика при използването на кларинети в строй „В“ и в строй „А“:
- **в строй „В“** при Жан Франсе (с възможност за евентуална замяна със строй „А“ най-вече заради арматурата от пет диеза), Арон Копланд и Едисон Денисов
- **в строй „А“** при Карл Нилсен със съответните темброви особености и технически различия на инструментите от двата строя.

В Трета глава *„Анализ и сравнение на концертите от изпълнителска гледна точка“* най-ярко проличава замисълът в подбора на избраните четири произведения, обекти на изследването. Убедено може да се твърди, че тези концерти дават възможност да бъдат обхванати обхванати възможно най-много гледни точки и подходи към изпълнение на творби за кларинет (а в много отношения – и за всякакъв солиращ инструмент) с оркестър. След

задълбочено познаване както на нотните текстове, както и на намерените звукозаписи на четирите концерта, авторката дава многостранен подход към тяхното изпълнение. Тя предлага няколко вида прочит от гледна точка на солиста:

- първоначален прочит
- -задълбочен прочит
- професионален прочит
- правилен прочит

Тези четири класификация на изпълнителския прочит сами по себе си не дават голяма яснота като термини, но обясненията към всеки един от тях хвърлят светлина върху схващанията на Ангелина Гочева за изпълнителския подход съобразно различните видове фактура, изписване на нотния текст, трудности при разчитането, проблеми при овладяване на трудни пасажии и сложни ритмични фигури, обособени от музикалния език на всяка от четирите творби.

Много професионално е разбирането за цялостно познаване на партитурите на творбите от страна на солистите – въпрос, който в практиката често се омаловажава като при изучаването на концерти от различни епохи и стилове се ползва само клавира (ако има изготвен такъв и който в много случаи не дава цялостна представа за процесите, протичащи при изпълнението с оркестър) или дори се изучава само и единствено соловата партия. Смисълът от познаването на партитурата е безусловно свързано с работата при взаимодействието на солиста с диригента и с обстоятелствата около репетиционния процес.

В тази глава се споменава и за ползотворността на връзката между изпълнители и композитори, която има съществено значение при съчиняване на концертни творби за определен изявен солист. Такива са случаите с концертите от Карл Нилсен и Арон Копланд.

Като практически полезни за бъдещи изпълнения на разглежданите концерти са предложени справочници, предназначени за овладяване на грифовата техника и дори идеи при избора на платъци за всяка творба, което пък е свързано с търсенето на най-подходящия тембър и динамични характеристики за определена акустична среда.

Наред със задълбочения подход към темата, с добра и многопосочна теоретична обосновка на проблемите, свързани с изпълнението на концертите за кларинет и оркестър от Нилсен, Франсе, Копланд и Денисов, предложеният дисертационен труд дава многостранна и професионална практическа насоченост върху подготовката и сценичното им изпълнение. Особено ценно при тази практическа насоченост е, че тя е плод на вече натрупан личен опит, задълбочено познаване на литературата за кларинет и висока музикална култура.

След всичко описано дотук относно дисертационния труд **„Концертът за кларинет през XX век в творчеството на К. Нилсен, А. Копланд, Ж. Франсе и Е. Денисов – музикално-изразни средства и интерпретационни подходи“** бих убедено предложил на уважаемото научно жури докторантката Ангелина – Огняна Гочева да бъде удостоена с образователната и научна степен **„ДОКТОР“** по професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“.

София, 04.05.2022 г.

проф. д-р Велислав Заимов

REVIEW

by **Velislav Zaimov**

Professor, Doctor of Score and Composition Reading at the Department of Conducting and Composition at the Faculty of Theory, Composition and Conducting at the National Academy of Music "Prof. Pancho Vladigerov", for awarding the scientific and educational degree "Doctor" to

Angelina - Ogniyana Olegova Gocheva for her dissertation "The Clarinet Concerto in the XX century in the works of K. Nielsen, A. Copeland, J. France and E. Denisov - musical means of expression and interpretive approaches" in professional field 8.3 - musical and dance art in the Department of Music at the Faculty of Arts of the Southwestern University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad

Angelina - Ogniyana Gocheva is a graduate of the National Music School "Lyubomir Pipkov" in Sofia and the National Academy of Music "Prof. Pancho Vladigerov" with a bachelor's degree in clarinet. He also received a master's degree from the NMA "Prof. P. Vladigerov" and from the "Royal Conservatory of Antwerp", Belgium.

She has worked as an intern - orchestrator at the Sofia Philharmonic and as a part-time teacher of chamber music at the National Music School "L. Pipkov" in Sofia.

Angelina Gocheva is an author, organizer and participant in three projects: "A new opportunity for the artist", "East - West", "From the end to the beginning of time", winner of three international competitions, gave eight solo recitals as part of doctoral studies and has participated as a soloist in several symphony orchestras.

Since 2018 he has been a full-time doctoral student at the Southwestern University "N. Rilski" in Blagoevgrad.

The dissertation of Angelina - Ogniana Gocheva "The Clarinet Concerto in the XX century in the works of K. Nielsen, A. Copeland, J. France and E. Denisov - musical means of expression and interpretive approaches" is built in three chapters, preceded by an introduction followed by a conclusion, a list of labor contributions, a list of publications related to labor and a list of used literature from both paper and electronic media, including a total of 85 titles: 1 in French, 7 in Bulgarian, 16 in Russian and 61 in English . A list containing 6 music editions and 3 sound recordings has been added. Biographical data on the four considered composers with included photographic material are given as an appendix.

In the Introduction the author explains the choice of the doctoral topic. The object, goals, tasks and methods of the research are also defined here.

The first chapter "Clarinet Concerto in the XX century" provides a thorough overview of the general trends in the genre of clarinet and orchestra in terms of stylistic features, treatment of solo instrument and its interaction with the orchestra, similarities and differences with concerts from previous epoch. The reasons for choosing the clarinet and orchestra concertos by Carl Nielsen, Aaron Copeland, Jean-François and Edison Denisov to be the subject of the dissertation have been clarified.

These four concerts, each with its own characteristics, according to the author, are a kind of collective image of clarinet concerts of the twentieth century and give a largely complete picture of this genre. Indeed, they are a kind of summary of the genre in this era, and to reach this choice requires a detailed knowledge of the available literature. This chapter describes the concerts for and with clarinet and orchestra by Bulgarian composers. The list should be supplemented with "Concerto for Clarinet and Chamber Orchestra" (1966) by Lyubomir Pipkov. The work is unusual for its time with the way the orchestra is treated (consisting only of percussion and string instruments) and its interaction with the solo part. This concert occupies an important place in our music, as it is among the works that

push a new line in the chamber symphony, starting with authors such as Bella Bartok - "Music for strings, percussion and jaws" (piano, who knows why, is not mentioned in the title); Dmitry Shostakovich - "Symphony № 14 for soprano, bass, percussion and strings" and "Concerto for piano and orchestra № 1" (the orchestra consists only of strings and trumpet); Arthur Oneger - "Symphony № 2 for string orchestra with trumpet (ad libitum)"; Paul Hindemith - "Concert Music for Strings and Brass", as well as his numerous works entitled "Chamber Music №..." L. Pipkov himself began and followed this line with "His Concerto for Winds, Percussion and Piano" (1929) , and later with the Third and Fourth Symphonies.

Particularly valuable in this chapter are the characteristics of the styles of the four authors considered. Their distinctive features are shown, from which the comparisons between them stand out. The conclusions are convincingly presented in great detail, citing various sources.

The second chapter "Analysis of the considered concerts" can be defined as a kind of transverse and longitudinal section of the four concerts; extremely detailed and examining the works from all possible points of view - each of them only for itself, and each in comparison with the others. The compiled tables with separate indicators are very valuable, because they clearly and at the same time synthesize the works:

- number of parts and connections between them - closed parts and parts following with attacca one after the other

- place of cadences in the whole form; for cadences is attached

a separate table indicating their place in the course of the form

- treatment of the orchestra: in itself as a composition, as an essential part of the architecture, as well as in its interaction with the solo instrument

- - characteristic features of the orchestral letter, which is inevitably connected with determining the style of the work, and hence with the compositional techniques used.

- - peculiarities of the melodic line in the part of the solo instrument with tracking of the direction of movement and changes in the direction: with gradual ascending and descending movement, with jumps and in combination of the gradual movement with jumps. Here is also a comparative diagram of the development of melodic lines. The places in the solo parts are also taken into account, the performances of which require virtuoso mastery of the instrument and special attention should be paid to them.

- - a comparative characteristic is given for the use of clarinets in line "B" and in line "A":

- in line "B" at Jean France (with the possibility of possible replacement with line "A" mostly due to the fittings of five sharps), Aaron Copeland and Edison Denisov

- in line "A" under Karl Nielsen with the corresponding timbre features and technical differences of the instruments from the two lines.

In the Third Chapter "Analysis and comparison of the concerts from the performer's point of view" the idea in the selection of the selected four works, objects of the research, is most clearly evident. It is safe to say that these concerts provide an opportunity to cover as many points of view and approaches as possible to the performance of works for clarinet (and in many respects - for any solo instrument) with an orchestra. After a thorough knowledge of both the musical texts and the found recordings of the four concerts, the author gives a multifaceted approach to their performance. It offers several types of reading from the soloist's point of view:

- initial reading

- in-depth reading

- professional reading

- correct reading

These four classifications of the performer's reading do not in themselves give much clarity as terms, but the explanations for each of them shed light on Angelina Gocheva's views on the performer's approach according to different types of invoice, writing the musical text, difficulty reading, reading problems mastering difficult passages and complex rhythmic figures, separated from the musical language of each of the four works.

Soloists' understanding of the full score of works is very professional - a question that is often downplayed in practice as only the piano is used in the study of concerts from different eras and styles (if one has been prepared and which in many cases does not give a complete picture of the processes that take place in the performance with an orchestra) or even only the solo part is studied. The meaning of knowing the score is unconditionally related to the work of the soloist's interaction with the conductor and the circumstances surrounding the rehearsal process.

This chapter also mentions the usefulness of the relationship between performers and composers, which is essential in composing concert works for a particular outstanding soloist. Such are the cases with the concerts of Carl Nielsen and Aaron Copeland.

As practically useful for future performances of the considered concerts are offered guides designed to master the vulture technique and even ideas for choosing boards for each work, which is related to the search for the most appropriate timbre and dynamic characteristics for a particular acoustic environment.

Along with an in-depth approach to the topic, with a good and multifaceted theoretical justification of the problems related to the performance of clarinet and

orchestra concerts by Nielsen, France, Copeland and Denisov, the proposed dissertation gives a versatile and professional practical focus on preparation and stage performance. Especially valuable in this practical orientation is that it is the result of already gained personal experience, in-depth knowledge of clarinet literature and high musical culture.

After everything described so far about the dissertation "The Clarinet Concerto in the XX century in the works of K. Nielsen, A. Copeland, J. France and E. Denisov - musical expression and interpretation approaches" I would confidently suggest to the esteemed scientific jury PhD student Angelina - Ogniana Gocheva to be awarded the educational and scientific degree "DOCTOR" in professional field 8.3 "Music and Dance".

Sofia, 04.05.2022

Prof. Dr. Velislav Zaimov